26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7171 10 ՕԳՈՍՏՈՍ 1909 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 23 Août 1909 26me année N 7171

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱՂԱԹԻԱ

Բաժանորդագրութեան Պայմանները

Կ. Պոլսոյ համար	տարեկան	80	Ղ.ռ.
» »	վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար	տարեկան	108	»
» »	վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	25	Ֆր.
» »	վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ՆՈՐ ԹՌԻՉՆԵՐԸ

Հոտքեր կան որոնք մթութիւններու մէջ ճամբայ մը կը բանան, հոտքեր ալ կան որոնք սրբութիւններ կ'արատաւորեն։ Երբ հաստատուեցաւ թէ Ս. Ղազարու վանքի ուխտեալ միաբան մը, գրպանելով 300,000 ֆր., ճամբայ ելած է դէպի մթութիւններ՝ սիրային գրգանքներու, գգուանքներու մէջ հանգչեցնելու իր սիրտն ու խոնջ գլուխը, մեզի այնպէս թուեցաւ թէ սրբապղծուեր է, այդ բացուած հոտքերով, Ադրիականի մէջ յաւիտենական կուսութիւն մը։

Ս. Ղազարու վանքը, իր գոյութիւնովը, իր կոչումովը, իր արդիւնքովը երեւոյթ մըն է Հայ կեանքի մէջ։ Հռոմէականութեան բարակ շղարշ մը որ ծածկեց միաբանական ուխտի մը բեղուն գլուխը, ուրիշ բան չէր եթէ ոչ գոյութեան երաշխաւորութիւն մը ծփանքներու դէմ։ Ինքը, գաղթական թռչունի մը պէս, որ կը նստի ծովին մէջ կայմի մը վրայ, հայ հոգիին, հայ ընդունակութեան, հայ աշխատանքի գրաւականը եղաւ, —մանրանկար մը այն մեծ ամբողջին որ կոչուած ըլլայ օր մը մտաւորական բարձունքներու վրայ իր դրօշակը պարզելու։

Քիչ մը հռոմէականութեան պատրուակը, դոյզն տօգոր մը կրօնական օտարոտի շփումի հետ, գլուխներու վրայ ծփծփացող շղարշէ կտորիկը արգելք մը չեղաւ որ Ազգը սիրով շնայէ իր այդ սրտի հատորիկներուն, —հայ վանք մը Ադրիականի ծոցին մէջ, կաթուղիկէի մը ներքեւ պատսպարուած։

Կ'ըսուի թէ մարդ իր շատ սիրածն է որ խակապէս կը վիրաւորէ. ասեղի ծայրով տրուած հարուած մը դաշոյնի բացած վէրքէն չափ ծանր կուգայ սրտի։ Ու եթէ հարուածը իրապէս ծանր է, ա՛լ ինքնին կ'ըմբռնուի թէ ցաւը ո՛րքան կարեւեր եղած կ'ըլլայ։ 300,000 ֆր.ի գողութիւնը, միաբանի մը ձեռքով, իրական ծանր հարուածն է որ Ադրիականէն կուգայ, Ազգին մէջ, Ազգին սիրովը թրթռացող բոլոր սիրտերու վրայ. պարզ խօսելով, ամէն անոնք որ սիրտ ունին, անոնք որ Ս. Ղազարի մտաւոր ու հոգեկան կեանքին հետ հաղորդակցութեան մէջ դրուած են գիրքերով, թարգմանութիւններով, այսօր չեն կրնար հանդուրժել որ ուժգին հարուած մը կարեւեր խոց մը բանար սէրերու մէջ։

Կարելի չէ՛ անարժէք դատել 300,000 ֆրանքի անագին կարեւորութիւնը. սակայն ատկէ զատ, ու ատկէ աւելի վանքին ելեւմտական դրութիւնն է որ քննադատութեան նիւթ կը հայթայթէ։ Ատով, աս համոզումը կ'ունենանք թէ վանքին հարստութիւնը կրնար մեծապէս ու ա՛լ աւելի վտանգուիլ։ Միաբանութիւնը ինքն ալ, ինչպէս կ'երեւի, ծանրապէս վշտացած է. և անշուշտ, այդ պատճառաւ, ամիսներով ծածկեց այդ ցաւը, և, թաքթաքուր պահուըտուքի մէջ, գալարուեցաւ իր կսկծանքին հետ, ու տեսնելով վերջապէս որ ալ ուրիշ հնար չկայ, բացաւ վէրքը, կաս կարմիր, արիւնի կաթիլները սիրտին վրայ։

Այո՛, գումարէն աւելի վանքին հարստութիւնը անտեսելու դրութիւնն է որ քննադատելի է։ Գալով վարդապետին սիրային փախուստին, թէեւ վանքին համար նոր, բայց ո՛չ նոր երեւոյթ մը վարդապետական կեանքի մէջ։ Աստղիկին դէմ հրատարակուած կռիւը, որ Պօղոսի կրթնելով մղած է միշտ խեղճ կուսակրօնութիւնը, անխտիր, ամէն սիրտի, չի խոստանար վերջնական յաղթութիւնը. կը բաւէ որ իր ժպիտը անզգոյշ բոպէի մը մէջ, աչքերուդ մէջ կաթեցնէ. ա՛լ իրենն ես, իր քնքուշ թեւերուն տակ կծկտած։ Կը թուի որ հէգ վարդապետը, իր ուխտեալ կռուին մէջ, ունեցած է այդպիսի անզգոյշ բոպէներ ու վանքը նեղ գտած իր սիրային քնքշանքներուն։ Ու վարդապետը քալեց իր դիցուհիին ետեւէն, 300,000 ֆրանքի նոր թռիչներով։

Թռիչքի ըղձանքը նոր բան չէ մարդուս մէջ. հի՛ն, շատ հին է ատ, մանաւանդ աւելի բուռն է այն ատեն երբ ուխտի, հաւատքի, միաբանական Դիտաղեան բանտի մը մէջ կ'արգիլէ հոգին, սիրտը։ Դիտաղոսի համար կ'ըսեն թէ կրետական բանտէն դուրս պրծելու համար, փայտէ ու մեղրամոմէ թռիչներ շինեց, ազատութիւններ գտնելու համար, ու թռաւ։ Ինչո՞ւ միաբան վարդապետը, 300,000 ֆրանքի թռիչները առձեռն ունեցած ատեն, չթռչէր, չարփաթեւէր՝ նոր կեանքի մը մէջ վերատեղծուելու համար։

Հիմա, վանքին կը մնայ իր բարեկամներուն հետ լալ այդ մեծ գումարը, իսկ վարդապետին ալ թողուլ որ, խնդալով Միաբանութեան անտեսական մատակարարութեան վրայ, պարանոցաթաղ մխըրճուի իր սիրային գգուանքներուն մէջ։

Այս ամէնուն մէջ հաստատ յոյս մը ունինք Ս. Ղազարու միաբանական ուխտին վրայ թէ այսուհետեւ միանգամ ընդ միշտ կ'ապահովէ իր հարստութիւնը, և միջոց չի տար որ ուրիշ ատեն Աստղիկէն հրապուրուած ուրիշ միաբանական մը՝ ֆրանքներու թռիչներով՝ յանդգնի «ելանել սլանալ քան զաւռնեան բարձամբքն ի վեր»։

Համեմատութիւն մը պիտի ընեմ։ Եթէ այդ ֆրանքներու դիպուածը տեղի ունեցած ըլլար Ս. Յակոբի վանքին մէջ, ոչ ոք բան մը կրնար կռահել, և միւս կողմէ ուխտադիր միաբանականը երբեք յանձն չէր առներ հեռաւոր ափունքներ թռչիլ՝ պարտկելու իր սիրային խանդաղատանքն ու խայտանքը։ Շատ շատ, եթէ ժամանակաւոր հեռացումի պէտք տեսնուէր, հին պաշտօնէն նոր պաշտօնի մը կը ղրկուէր՝ այնտեղ կարենալ փայփայելու իր սէրն ու սիրուհին։

Երուսաղէմի հողը անառակորդիներու մասին շատ խստապահանջ չէ. կը բաւէ որ վանքին պատերուն տակ կուսակցական կիրքերը բռնկին, դուռները կը բացուին այն ատեն բոլոր մեղաւորներուն առջեւ և գրկաբաց կ'ընդունուին անառակորդիները, սրբուած, մաքրուած ամէն յանցանքներէ, ամէն աղտերէ։

Ճիշդ այդպիսի պատմութիւն մը Ղեւոնդ վարդապետի մը շուրջը։ Իր սիրային սրսկապաններէն ներս ոտք դնելու, և նոյն իսկ շունչ մը, շունչի կտորիկ մը թափանցել տալու իրաւունքը չպիտի ունենայինք, եթէ Աստղիկին հաւատարիմ սանը, միաբանութեան շնորհիւ, չդրուէր այնպիսի գիրքերու վրայ որ ամէնէն աւելի նպաստաւոր ըլլար վանքին ունեցածներէն քաշել իբրեւ կուսակրօն և, աշխարհականէ մը աւելի հաւատարիմ, պահել Էլէնի — թագուհի — սէրը, որուն երբեք չդրժել ուխտած է Ս. Գերեզմանին վրայ։

Կը վախնամ թէ այն միաբանը ըլլայ ատ որու հասցէին գացած են Ղեւոնդեանց վերջին նամակները։ Գոնէ վենետկեան միաբանին պէս թռիչներ առնէր Ղեւոնդեանը՝ վանքն ու իր կուսակցութիւնը չվրդովելու իր սիրային ուխտովը, կնքուած Ս. Գերեզմանին առջեւ։ Թռիչներ ալ չունին այդ անշնորհները։

ՀՐԱՆԴ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Լուրեր Մայր-Աթոռէն.— Կոմիտաս Վարդապետի գիւտը։

ԲԻՒՐԱԿԱՆ, 25 Յուլիս

Էջմիածին դժոխային տաքութիւն մը կը տիրէ. այդ պատճառաւ երկու շաբաթէ ի վեր տեղս կը գտնուինք օդափոխութեան համար։ Ձմեռն ալ սաստիկ ցուրտ կ'ըլլայ, զերօէն վար 20 աստիճան։

Վեհափառը թէպէտ որոշած էր որ օգոստ. 23ին տեղի ունենայ օծումը, բայց Սինոդը խնդրեց յետաձգել Խաչվերացին, որ ատեն օդերը կը մեղմանան և համեմատաբար ուխտաւորները շատ կ'ըլլան։ Կաթողիկոսը տակաւին գործօն դերի մէջ չէ մտած, քանի որ դեռ չէ կատարուած իր երդումը, որ տեղի կ'ունենայ օծման օրը։ Այսուհանդերձ Տեղակալը և Սինոդը Նորին Սրբութեան հրահանգներով կը վարեն գործերը։

Շաբաթէ մը ի վեր հոս մեր մօտ կը գտնուի ձայնագրագէտ և քաջ երաժիշտ Կոմիտաս վարդապետ որ տասնըհինգ տարուան աշխատութենէ և յամառ հետազօտութիւններէ վերջ յաջողած է այս տարի լուծել մեր Շարականի հին խազերուն գաղտնիքն ու բանալին, որով դիւրութեամբ կ'եղանակէ բոլոր երգեցողութիւնները։ Եկեղեցիին համար մեծ ու կարեւոր գիւտ մըն է աս, որով պիտի վերակենդանանան մեր հին եղանակները ներդաշնակ ու սիրուն իրենց պարզութեան մէջ, ազատ՝ օտարամուտ ձայնական ծեքծեքանքներէ և արեւելեան մեղկացնող գեղգեղներէ և որոնք զուտ հայկական գեղարուեստի դրոշմը կը կրեն։ Կոմիտաս Վրդ. հայկական հին ձայնագրութեան օրէնքները կամ քերականութիւնը (գերմաներէն լեզուաւ) պատրաստելու վրայ է հիմայ և մաս առ մաս կը հրատարակէ Լայբցիկի Միջազգային Երաժշտական Ակադեմիոյ ամսաթերթին մէջ։ Ամբողջ գործը, ըստ իր ասութեան, պիտի բաղկանայ 800 տպագրական էջերէ։ Վեհափառը գովեց ու քաջալերեց զինքը և յորդորեց այդ աշխատութիւնը հայերէն լեզուով ալ պատրաստել, խոստանալով տպագրութեան միջոցները հայթայթել։ Այս գիւտով եկեղեցական երաժշտութիւնը մեծ յեղաշրջութիւն պիտի կրէ և պէտք է ընդունուի ամէն տեղ, որպէս զի միօրինակ երգուին շարականները՝ վերածուած իրենց նախկին հարազատ պարզութեան։ Գաղափար մը տալու համար այդ գիւտի մասին, ուրիշ անգամ Ձեզ կը ղրկեմ հին խազերու վրայէ կարդացուած շարականի երկու տուներ զորս Հայր Կոմիտաս ինքը գրի պիտի առնէ. կրնաք ցոյց տալ տեղւոյդ երաժիշտներուն։

* * *

ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՒԱՌԸ

(ԴԵՐՋԱՆ)

Ասիական Թուրքիոյ մէջ գաւառ մը կայ, որ ցարդ անծանօթ մնացած է ընդհանրապէս Թուրքիացիներուն և մասնաւորապէս մամուլի աշխարհին։

Եւ սակայն այդ գաւառն է, որ, հակառակ իր արդի անկեալ վիճակին, տակաւին կ'ողողէ Երզնկայի և Էրզրումի առեւտրական հրապարակները ցորենի, գարիի և կորեկի, ինչպէս նաեւ մեղրի ու մեղրամոմի իր մեծաքանակ արտածութիւններով։

Դերջան կը կոչուի այդ գաւառը, որ կը գտնուի Երզնկայի և Էրզրումի միջեւ։

Դերջանը կը բաղկանայ 120է աւելի գիւղերէ, որոնք ձիու կանոնաւոր գնացքով իրարմէ 1-4 ժամ միայն հեռաւորութիւն ունին։

Այս գիւղերէն զատ կան նաեւ անթիւ չէնքեր կամ տեղական լեզուով գոմեր, շինուած լեռներու վրայ, կամ դաշտերու և կամ հովիտներու լուրկ ամայութեանը մէջ և կը կազմեն սեփականութիւնը և բնակավայրը մեծ հողատէրերու։ Այդ գոմերու մէջ կ'ապրին նաեւ անոնց մարապաները ընտանիքով։

Մարապա կը կոչուին այն երկրագործները, որոնք հողատէրերին չէնքին մէջ կը բնակին և անոր արտերէն առաջ եկած արդիւնքը կը կիսեն, ի վարձատրութիւն իրենց կողմէ պահանջուած բոլոր աշխատութիւններուն, որոնք հարկ անհրաժեշտ են ցորեն ստանալու համար, իրենց սեփական միջոցներով, սկսեալ արտ հերկելէն մինչեւ ցորենը կալէն շտեմարան փոխադրելու վերջին գործողութիւնը։ Իսկական պայման է, որ հողատէրին կողմէ հողին հետ սերմնցու եւս տրամադրուի։

Եփրատ գետը, այդ յաւիտենական թափառածուն, երկուքի կը բաժնէ այս պատուական գաւառը, որ բնութեան բոլոր հարստութիւններովը օժտուած է. արգասաբեր, յուռթի հողով, — ինչ որ կրնայ շահագործուիլ Եփրատի գործածումով, — և զանազան հանքերով. և եթէ գիտական ուսումնասիրութիւններ կատարուին, ո՛վ գիտէ դեռ որքան անակնկալ հարստութիւններու առջեւ պիտի գտնուինք, որոնք թաղուած կը մնան այդ գետիններուն կամ քարերուն տակ։

Դերջան իր տաք կլիմային շնորհիւ կրնայ մրգաստաններ, այգեստաններ, թթաստաններ ունենալ, և սակայն, ափսո՜ս որ, չկան անոնցմէ ոչ մէկը։ Միայն կը տեսնուին անպտղատու ծառեր, ուռենիներ, կաղամախիներ, անտառներ, մարգեր, բանջարանոցներ և հատիկեղէնի կամ արմտիքի արտեր, որոնց քովիկը կան նաեւ անմշակ հողեր, առ ի չգոյէ կամ սերմնցուի, կամ եզի և կամ աշխատաւոր բազուկներու։

Դերջանի ընդհանուր տեսքը, չնայելով արհեստական շունչի բացակայութեան, դիւթիչ է, բանաստեղծական է. ըլլայ դաշտի մէջ կամ լերան վրայ և կամ հովիտի մը կուշտին։ Արդէն ամառուան եղանակին, քիւրտ ցեղերը լեռներուն վրայ ժամանակաւոր բնակութիւն կը հաստատեն, զոր կը կոչեն եայլա։

Դերջանի բնակչութիւնը կը բաղկանայ Հայերէ, Թուրքերէ և Քիւրտերէ։

Քիւրտերը ընդհանրապէս առանձին կ'ապրին, այսինքն Հայերէ և Թուրքերէ հեռու, կամ զուտ քրդական գիւղերու մէջ. մինչդեռ վերջինները՝ խառն։

Դերջանի կեդրոնն է Մամախաթուն, որ կը գտնուի երկու լերան մէջ, և զոր քերելով կ'ընթանայ Եփրատի մէկ ճիւղը։ Մամախաթունի մէջ կը նստի գայմագամը։ Թուրք միւտիրներ ալ կան, ինչպէս՝ Խարխին գիւղը։

Հակառակ Դերջանի ահագին բնակչութեան, Մամախաթունի մէջ միայն քանի մը տասնեակ զօրք ու ոստիկաններ կան, որոնք կարծես գոյութիւն ունին միայն հարկահաւաքներուն ընկերանալու և գիւղերուն մէջ գանձումները խստութեամբ փութացնել տալու համար։

Արդէն Մամախաթունի կառավարութեան ղեկը կը գտնուի տեղացի Թուրք երեւելիներու ձեռքերուն մէջ, որոնք իրենց ուզածը միշտ ըրած են և կ'ընեն։

Տասանորդի դրութիւնը, որ աղէտ մըն է ժողովուրդին գլխուն, այս Թուրքերուն համար հարստութեան առատ աղբիւր մըն է. և աճուրդի ժամանակ այն Հայը, որ կը յանդգնի իրենց հետ մրցիլ գիներու բարձրացումով, վստահաբար սպաննել կուտան իրենց արբանեակներուն միջոցով. ինչպէս ասկէ տարի մը առաջ Զարիֆ պէյ կոչուած մարդաձեւ հրէշ մը սպաննել տուաւ մեր ողբացեալ հօրեղբայրը՝ Մկրտիչ Թորոսեանց։ Տեղւոյն այն ատենուան գայմագամը, լուսամիտ և արդարասէր անձնաւորութիւն մը, ապագայ վտանգէ խուսափելու համար, ստիպուեցաւ իր պաշտօնատեղիէն Պոլիս փախչիլ, Զարիֆ պէյ կոչուած գազանը իր վոհմակով ձերբակալել տալուն համար։

Այս պարագան երեւան կը հանէ այդ Թուրքերուն ազդեցութիւնը և ճիւաղային զգացումները։ Եւ այս պատճառաւ է որ Մամախաթունի բնակիչներուն թիւը տասը տարուան ընթացքին մէջ հարիւրին 50 նուազած է, մանաւանդ հայ տարրէն։

(Շար.) ՄԻՀՐԱՆ ԹՈՐՈՍԵՆՑ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.— Թեհրանէն կը հեռագրէ Թայմզի թղթակիցը.— «Նախորդ Շահ Մուհամմէտ Ալիի անձնական պարտքերը 7½ միլիոն ֆր.ի կը հասնին, զորս ռուսական պանքայէ մը փոխ առած է գահակալութենէն առաջ. նաեւ 2½ միլիոնի ուրիշ գումարի մը զոր փոխ առած է օտար և պարսիկ հաստատութիւններէ։ Կարելի է որ պարսիկ կառավարութիւնը ստանձնէ այդ պարտքերը, պայմանաւ որ Պետութեան թողուին Պարսկաստանի մէջ նախորդ Շահին անշարժ ստացուածքները։ Այդ կարգադրութեան համաձայն, կառավարութիւնը պատրաստ է 450,000 ֆր.ի բարձրացնել նախորդ Շահին թոշակը։ Կ'ըսուի սակայն թէ Մուհամմէտ Ալի լաւ աչքով չի նայիր այդ ծրագրին։ Սահմանադրականները կը բաղձան որ բրոտոքոլին մէջ տրամադրութիւն մը աւելցուի թէ նոյն թոշակը կրնայ ջնջուիլ այն պարագային երբ նախորդ Շահը ապագային մեքենայութեանց ձեռնարկէ Պարսկաստանի մէջ։ Անգլիոյ ու Ռուսիոյ դեսպանատուները այդ մասին հեռագրով հրահանգ խնդրեցին իրենց կառավարութիւններէն։ Առայժմ յետաձգուած է Մուհամմէտ Ալիի մեկնումը։

—Թեհրանի մէջ նախնական ընտրութեանց արդիւնքը յայտնի եղաւ երեքշաբթի օրը։ Թայմզին պարսիկ թղթակիցը Վահիտ-էլ-Միլք սահմանադրական ընտրելիներուն մէջ կը գտնուի։ Անշուշտ մէկ քանի օրէն երեսփոխան պիտի ընտրուի վերջնականապէս։

—Սահմանադրականները ուրախ են, վասն զի Նասրէտտին Շահին օրէն մնացած 500,000 ֆր.ի դրամ գտնուեցաւ։

—Թեհրանի մէջ քսան անդամէ բաղկացած Վարիչ Ժողով մը (տիրէքդուար) կազմուեցաւ, որուն մէջ կը գտնուին Սիբահտար և Սէրտար Ասատ։ Այդ ժողովը կարեւոր պաշտօններ ունի, մանաւանդ հսկել նախարարաց արարքներուն վրայ։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Լոնտոնէն հետեւեալը կը գրէ Թանի թղթակիցը.— Կէս-պաշտօնական զեկոյցներու շարք մը կը շարունակէ ընդնշմարել տալ նաւատորմի համաժողովին մէջ կատարուած խօսութիւնները։ Այսօր կը ծանուցուի թէ Աւստրալիոյ պատուիրակներուն և Անգլիոյ ծովային նախարարութեան միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը ամենքն ալ պիտի գոհացնէ։ Աւստրալիոյ հանրապետութիւնը խաղաղութեան ատեն կատարելապէս իր տրամադրութեանը տակ պիտի ունենայ իր նաւատորմը։ Ասոր փոխարէն Աւստրալիոյ նաւատորմը պատրաստ պիտի ըլլայ ամէն պարագայի մէջ գործակցելու բրիտանական նաւատորմին, թէ երկու նաւատորմերուն միջեւ սպաներու անընդհատ փոխանակութիւն մը պիտի կատարուի, և թէ Աւստրալիոյ նաւատորմը պիտի շինուի՝ Անգլիոյ ծովային նախարարութեան յատակագիծերու համաձայն։ Շատ հաւանական է որ Աւստրալիոյ խոստացած Տրէտնոթը սրընթաց յածանաւ մը ըլլայ՝ Աւստրալիոյ եզերքները պաշտպանելու համար։ Զրոյց կար թէ Քանատայի ու Աւստրալիոյ պատուիրակները համաձայնած են Ճափոնի դէմ զինուելու համար։ Այս լուրը հանդիսաւորապէս կը հերքուի։ Զեկոյցը կը յիշէ թէ Ճափոն Մեծն-Բրիտանիոյ դաշնակիցը ըլլալով, անգլիական գաղթավայրերը վայրկեան մը իսկ միտքերնուն չեն կրնար անցընել ինքզինքնին պաշտպանել անոր յարձակմանը դէմ։ Արդէն Քանատայի ու Աւստրալիոյ կողմէ Անգլիոյ ծովային նախարարութեան հետ զատ զատ եղած կարգադրութիւնները բոլորովին անջատ են և միայն շահագրգռուած կողմերը տեղեակ են ատոնց։

ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ Լօրկէն քաղաքին մէջ երկուշաբթի օրը ծանր անկարգութիւններ տեղի ունեցան կաթոլիկներու և բողոքականներու միջեւ։ Այս վերջինները յարձակեցան կաթոլիկներու խանութներուն վրայ. երկու կողմէն քարերով ծեծկուեցան մինչեւ կէս գիշեր։ Երբ ոստիկանութիւնը, որ փոքրաթիւ էր, միջամտեց, երկու թշնամի կողմերը անոր դէմ դարձան և քարկոծեցին ոստիկանները որոնք միշտ յարձակումներ կը կատարէին, առանց կարենալ ցրուելու ամբոխը։ Մէկ հոգի մեռաւ և վաթսունհինգ հոգի վիրաւորուեցան, որոնց քսաներկուքը՝ ոստիկան։

ՄԱՐՈՔ.— Թանժէրէն չորեքշաբթի թուականով կը հեռագրեն Թանի.— Մարոքի գահուն թեկնածու Ռոկիի մասին Ֆէզէն առնուած լուրերը հակասական են։ Ոմանք կ'ըսեն թէ գերի ինկած է և ուրիշներ ալ փախած է։ Ամէն պարագայի մէջ, սակայն, ստոյգ է այն լուրը թէ Ռոկիի զինուորները բոլորովին պարտուած են։ Մինչեւ օգոստոս 1/14ի իրիկունը գերիներու խումբեր կը ժամանէին Ֆէզ՝ իւրաքանչիւրին կռնակը մարդու գլուխ մը կապուած։ Այդ գլուխները քաղաքին չորս կողմը կախուեցան։ Թանժէրի մէջ իսլամ ժողովուրդը առանց յուզուելու իմացաւ Մուլա Հաֆիզի զինուորներուն յաղթանակը։ Բնիկներուն մէջ տարիներէ ի վեր տիրող գրգռութիւնը հանդարտած է. անոր յաջորդած է սկեպտականութիւն, որով ցուրտ ընթացքի մը կը հետեւին թէ Ռիֆի գործերուն և թէ Ռոկիի պարտութեան հանդէպ։

—Կազապլանքայէն կը հեռագրեն թէ՝ ֆրանսական զօրախումբ մը Պէն-Ահմէտ գացեր է՝ ցեղէ մը գողցուած արջառները ետ առնելու։ Ցեղերը հրացաններով ընդուներ են ֆրանսական զինուորները, որոնք փոխադարձաբար պատասխաներ և արջառները ետ առեր են։

—Ֆէզէն կը հեռագրեն թէ թղթաբեր մը հոն ժամաներ է՝ ծանուցանելով Ռոկիի գերի իյնալը՝ իր շուրջը գտնուողներէն տասը երեւելիներու հետ։ Թեկնածուին սենեկապետին գլուխն ալ հոն տարուեր է ուրիշ շատ մը գերիներով։ Քսան վիրաւորներ գլխատուեր են։ Միւս գերիները չարչարանքի ենթարկուած են։ Հաւանական է որ Ռոկի մէկ երկու օրէն Ֆէզ տարուի։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

140րդ նիստ, 8 օգոստ. 1909

ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻՆ ՓԱԿՈՒՄԸ

Շաբաթ օրը տեղի ունեցաւ Օսմ. Խորհրդարանին Ա. Նստաշրջանին փակումը։ Ունկնդիրներու սրահը լեցուած էր։ Դիւանագիտական օթեակներուն մէջ կը գտնուէին Պարսից դեսպանը և միւս դեսպանատանց պաշտօնատարներէն ոմանք։ Ժամ 3ին ատենանը բացուեցաւ։ Օրակարգի խնդիրն էր Մակեդոնիայի եկեղեցական ու դպրոցական վէճերուն վերաբերող օրէնագիծը, սակայն մեծամասնութիւն չկար, վասն զի հեռաւոր նահանգներուն երեսփոխանները մէկ քանի օր առաջ ճամբայ ելած էին։ Ցոյն երեսփոխաններն ալ ժողովասրահ մտած չէին, կ'երեւայ թէ վիճաբանութիւնները յետաձգելու նպատակով։ Միայն Քոզմիտի էֆ. ներկայ էր և յայտարարեց թէ քանի որ մեծամասնութիւն չկայ, կարելի չէ վիճաբանութիւն կատարել։ Բանչէ Տորով էֆ. ըսաւ.— «Նոյն օրէնագիծը եթէ գործադրուի, թէ՛ մենք հանգիստ պիտի ըլլանք և թէ օսմ. կառավարութիւնը։ Մեր հայրենակիցներուն ընթացքը, որով կ'ուզեն խնդիրը յետաձգել, օսմ. փառքին անհամաձայն է։» Րիզա փաշա ալ համակարծիք գտնուեցաւ Բանչէ Տորով էֆ.ի և ըսաւ որ եթէ կարելի ըլլայ ինքնաշարժ կառքով դուրս ելլելով երեսփոխանները պէտք է հաւաքել, որպէս զի այդ խնդիրը չլուծուած նստաշրջանը չփակուի։ Այս բոլոր յայտարարութեանց հակառակ, կարելի չեղաւ մեծամասնութիւն գոյացնել, որով օրէնագիծին վաւերացումը յաջորդ նստաշրջանին թողուեցաւ։

Իրիկուան ժամ 10ին մօտ ատենապետը ու երեսփոխանները նորէն ժողովասրահ մտան՝ լսելու նստաշրջանին փակման վերաբերեալ գահաճառը։ Եպարքոսը և նախարարները իրենց տեղերը կը գտնուէին։ Ոտքի ելաւ ատենապետ Ահմէտ Րիզա պէյ և ժողովականներուն բուռն ծափահարութեանց մէջտեղ բանախօսութիւն մը արտասանելով ծանոյց նստաշրջանին փակումը։ Երեսփ. ժողովին ութ ամսուան պատմութիւնը ըրաւ. յիշեց յետադիմական շարժումը, ազատութեան բանակին Կ. Պոլիս մուտքը, բռնակալութեան հիմնայատակ կործանումը։ Ատենապետը, իբրեւ պատասխան այն ըսողներուն թէ ժողովին այս տարուան նստաշրջանը ամուլ մնացած է, յայտարարեց թէ կառավարութեան կողմէ Երեսփ. ժողովին ղրկուած օրէնագիծներուն թիւն է 73, որոնց 53ը ընդհանուր նիստի մէջ նկատողութեան առնուելով վաւերացան, քանին ալ յանձնաժողովներուն մէջ քննուելու վրայ են։ Երեսփոխաններուն կողմէ 668 առաջարկութիւններ ներկայացուեցան ժողովին։ Ատոնց 158ը ընդհանուր նիստի մէջ ընդունուելէ և յանձնաժողովներուն մէջ քննուելէ ետքը, պատկանեալ նախարարութեանց ղրկուեցան, իսկ 648ը մերժուեցան. 162ն ալ դեռ կը քննուին յանձնաժողովներուն մէջ։ Ժողովին ներկայացուած աղերսագիրներու և ծրագիրներու գումարն է 10,000։ Ատոնց 2400ին համար պէտք եղածը ի գործ դրուեցաւ, 5200ը՝ ձեռնհաս պաշտօնարանին դիմուած չըլլալնուն համար մերժուեցաւ և մնացածն ալ յառաջիկայ նստաշրջանին նկատողութեան պիտի առնուի։ Եթէ նկատողութեան առնուի որ իւրաքանչիւր օրէնագիծ երկու անգամ և երբեմն Ծերակոյտին կողմէ եղած փոփոխութիւններու հետեւանքով երեք անգամ վիճաբանութեան ենթարկուած է, պիտի հասկցուի որ ժողովը այնքան պարապ կեցած չէ։ Ատենապետը ծանոյց թէ Սուլթանը Չըրաղանի պալատը շնորհած է Ծերակոյտին ու Երեսփ. ժողովին համար, նաեւ յաւեց թէ Օսմանցիներուն համար մեծ փառք մըն է այդ տեսակ վեհապետ մը, որ մեծապէս սիրող մըն է հայրենիքին և Սահմանադրութեան։ Այդ խօսքերը ծափահարուեցան։ Ատենապետը առաջարկեց գոհունակութիւն յայտնել նախարարութեան, որ հայրենասէր ու կարող անձերէ կը բաղկանայ։ Ատենապետը Ժողովէն ներողութիւն խնդրեց առանց գիտնալու և ակամայ գործած թերութիւններուն համար և խօսքը աւարտեց ըսելով.— «Այս նստաշրջանին մեր յաջողութիւններէն մէկն ալ է զիրար ճանչնալնիս, որով անշուշտ յառաջիկայ նստաշրջանին մեծ ներդաշնակութեամբ մը ու մեծ կանոնաւորութեամբ մը պիտի աշխատինք։ Այսօր իրարմէ կը կը բաժնուինք՝ երեք ամիսէն նորէն գումարուելու յուսով։ Եղածը դադար մըն է, բայց այդ դադարին ատեն մեր պարտականութիւնը՝ հայրենասիրական պարտականութիւնը չէ դադրած։ Մաղթելով որ ազգին անհատներուն միջեւ սահմանադրութեան և միութեան գաղափարը տարածելու և հաստատելու յաջողիք, հրամեշտ կուտամ ամէնուդ։» Ատենապետին այս բանախօսութիւնը բուռն ծափերու արժանացաւ։ Երեսփոխան Մուսթաֆա Ասըմ էֆ. փոխադարձաբար խօսելով շնորհակալութիւն յայտնեց ատենապետին պաշտօնավարութեան համար, յայտարարեց թէ փոխադարձաբար ակամայ գործուած թերութեանց համար ոչ ոքի քէն պահած է։ Ժողովը դարձեալ բուռն ծափերով պատասխանեց։ Ապա բեմը ելաւ Եպարքոս Հիւսէյին Հիլմի փաշա և Երեսփ. ժողովին ութ ամսուան աշխատութիւնները պարզեց. ըսաւ թէ երեսուն տարի առաջուան Երեսփ. ժողովը իր չորս ամսուան գումարման միջոցին տասնըութ խնդիրներով զբաղած էր, որոնց մէջ կային Կ. Պոլսոյ ու գաւառներու թաղապետական կանոնագիրները. իսկ միւսները շնորհակալութեան ուղերձներ եղած էին։ Եպարքոսը ըսաւ թէ կառավարութիւնը եռանդով պիտի աշխատի գործադրելու իրեն յանձնուած կանոնագիրները և յառաջիկայ նստաշրջանին ներկայացնելու նպատակով երկրին համար ուրիշ օգտակար կանոնագիրներ ալ պիտի պատրաստէ։ Եպարքոսը շնորհակալութիւն յայտնեց Երեսփ. Ժողովին կողմէ գործադիր իշխանութեան ընծայուած աջակցութեանց համար. յետոյ Եպարքոսը կարդաց գահաճառը որ աւասիկ.

«Օսմ. Ընդհանուր Ժողովին առաջին նստաշրջանը, որ մինչեւ 8 օգոստոս 1325 երկարաձգուած էր, աւարտած ըլլալով, Սահմանադրութեան 43րդ յօդուածին համաձայն, Իրատէ ըրի որ այսօր վիճաբանութիւնները աւարտելով Ժողովը փակուի, Աստուծով նոյեմբերի սկիզբը նորէն գումարուելու համար։ Եպարքոսին պաշտօն յանձնուած է մեր այս Իրատէն Ընդհանուր Ժողովին մէջ կարդալու և ժողովականներուն հաղորդելու մեր գոհունակութիւնը՝ իրենց հայրենասիրական լուրջ ջանքերուն համար։»

ՄԷՀՄԷՏ ՌԷՇԱՏ

5 Շաապան 1327

Երեսփոխանները յոտնկայս ունկնդրեցին գահաճառը և ջերմապէս ծափահարելէ ետքը մեկնեցան։

ԾԵՐԱԿՈՅՏԻՆ ՄԷՋ

Ծերակոյտին մէջ ալ, նստաշրջանին փակման առթիւ, միեւնոյն արարողութիւնները կատարուեցան։ Գահաճառին ընթերցումէն ետքը Նախագահ Սայիտ փաշա բանախօսութիւն մը ըրաւ և ըսաւ թէ Ծերակոյտին ալ նստաշրջանը դադրած է։

—Վերոգրեալ արարողութենէն առաջ Ծերակոյտը սովորական նիստ գումարեց և նոյնութեամբ ընդունեց զինուորական ու քաղաքային հանգստեան թոշակի օրէնագիծերը. որոշեց նահանգներու դատական կազմակերպութեան օրէնագիծը ղրկել Բ. Դրան։ Փաստաբաններու օրէնագիծին նկատառումը յետաձգեց յառաջիկայ նստաշրջանին։ Նէճտի երկաթուղիի օրէնագիծը վաւերացուեց։

ԱՆԱՏՕԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ծերակոյտը նկատողութեան առաւ Անատոլիի մէջ Սամսոնէն մինչեւ Վան ու Սիւլէյմանիյէ ամերիկեան Ընկերութեան մը կողմէ շինուելիք երկաթուղիին և գիծին անցնելիք տեղերուն քսան քիլոմեդր տարածութեամբ երկու կողմի հանքերուն շահագործման մասին արտօնութիւն տալու համար Երեսփ. Ժողովին ղրկած պաշտօնագիրը։ Ծերակոյտը, նկատելով որ այդ ծրագիրը երկրին բարգաւաճմանը կը վերաբերի, որոշեց ընդունիլ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Անցեալ օր Եպարքոսին ապարանքին մէջ մէկ քանի նախարարներու գումարմանը հետեւանքով, վարիչ շրջանակներուն մէջ առ այժմ գոհացուցիչ կը նկատէին հելլէն կառավարութեան պատասխանը։ Այդ որոշումը աւելի ուժ գտաւ եւրոպական մայրաքաղաքներու օսմ. դեսպանատուններէն առնուած տեղեկութիւններով թէ Բ. Դուռը պէտք է բաւական նկատէ Յունաստանի կողմէ տրուած բացատրութիւնները։ Նախարարաց Խորհուրդը, իր երէկուան նիստին մէջ, որոշեց առ այժմ խաղաղասիրական նկատել Յունաստանի կողմէ տրուած ապահովութիւնները. նաեւ նոր պատասխան մը հարկ չզգալով, աւարտած նկատեց Յունաստանի հետ կատարուող բանակցութիւնները։

—Մեծ Տէրութեանց կողմէ Կրետէի խնդրոյն համար Բ. Դրան հաղորդուած ծանուցագրին մէջ բարեկամաբար ու բարեացակամութեամբ ըսուած է որ պատճառ չարուի Յունաստանի հետ պատերազմի մը և ընդհանուր խաղաղութեան խանգարուելուն. նաեւ թէ Մակեդոնիայի խնդրոյն համար Յունաստանի հետ եթէ ծագի այն տեսակ անհամաձայնութիւն մը որ չկրնայ լուծուիլ, տէրութիւնները պիտի միջամտեն և բարեկամաբար պիտի աշխատին անոր լուծման։ Եէնի Կազէդա կը հերքէ լրագրական այն լուրը թէ այդ ծանուցագրին մէջ ըսուած ըլլայ որ Թուրքիա եթէ պատերազմի ձեռնարկէ Յունաստանի հետ, մեծ տէրութիւնները պիտի միջամտեն և նաւատորմ ղրկելով պատերազմը պիտի արգիլեն։

—Վերոգրեալ ծանուցագիրը նկատողութեան առնուեցաւ Նախարարաց Խորհուրդին երէկուան նիստին մէջ և Եպարքոսէն, արտաքին գործոց ու ներքին գործոց նախարարներէն յանձնաժողով մը կազմուեցաւ՝ պատասխան մը պատրաստելու համար։ Այդ պատասխանը, չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ նկատողութեան առնուելէ ետքը, տէրութեանց պիտի հաղորդուի։

—Պաշտպան չորս տէրութեանց մայրաքաղաքներուն օսմանեան դեսպաններուն կողմէ երէկ իրիկուն Բ. Դուռը հասած հեռագիրներ կը ծանուցանէին թէ Կրետէի խնդրոյն մէջ օսմ. կառավարութեան վերջերս ունեցած ընթացքը լաւ տպաւորութիւն մը գործած է. մասնաւորապէս Լոնտոնի օսմ. դեսպան Թէվֆիք փաշա կը յիշէ մեծ գոհունակութիւնը Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի, որ յայտարարեր է թէ համաձայնութիւն գոյացած է Կրետէի տրուելիք կառավարական ձեւին վրայ, կղզիին նկատմամբ Սուլթանին վեհապետական իրաւանց հիման վրայ։ Լոնտոնէն ուրիշ հեռագիր մըն ալ կը ծանուցանէ թէ Կրետէի տրուելիք ինքնօրինութեան ձեւին վերաբերող որոշումը ոչ-պաշտօնապէս պիտի հաղորդուի Բ. Դրան։

—Սելանիկի մէջ և ուրիշ տեղեր ալ «պոյքոթ»ը կը շարունակուի Յունաստանի դէմ։ Իզմիր-Գասապայի երկաթուղիին Ընկերութիւնը պաշտօնէ դադրեցուցեր է հելլենացի բոլոր պաշտօնեաները։

—Օսմ. թղթատարական վերատեսչութիւնը որոշեց թղթատարական միջազգային Միութեան Պէրնի դիւանին բողոքել՝ Կրետէի մէջ հելլէն նամականիշ գործածուելուն դէմ։

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖ.— Լա Թիւրքի կ'ըսէ թէ առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարար Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, երէկ, Նախարարաց Խորհուրդէն կանուխ ելած ըլլալով, Բ. Դրան մէջ զրոյց ելաւ թէ հրաժարած է։

—Օսմանիշէր Լոյս կ'ըսէ թէ Երեսփ. Ժողովին նստաշրջանին փակման օրը Հիւսէյին Ճահիտ պէյ ու Րահմի պէյ, Նորատունկեան էֆ.ի նկատմամբ անվստահութեան քուէ տալու մասին գրութիւն մը ստորագրել տուեր են հարիւր հինգ երեսփոխաններու, սակայն Ժողովին չէ ներկայացուեր։

ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆՆԵՐԸ.— Այսօր կը սկսի պետական պաշտօնարաններուն վերակազմութիւնը։ Ատոր կիրառումը կատարելիք մարմինը նախ երդում պիտի ընէ Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ որոշուած բանաձեւին համաձայն և յետոյ գործի պիտի ձեռնարկէ։ Աւասիկ այդ բանաձեւը.— «Աստուծոյ անունով կ'երդնում թէ վերակազմութեան կանոնագրին համաձայն ինծի յանձնուած պաշտօնը, անաչառութեամբ, առանց ոչ ոքի դէմ ոխ ունենալու, առանց որ և է հրամանի, յանձնարարութեան ու ազդեցութեան ենթակայ ըլլալու, խղճի գնահատումով և կատարեալ ուշադրութեամբ գործադրելով, արդարութեան զգացումէն պիտի չշեղիմ։»

ԵԱՄԷՆ.—Սանաայէն շաբաթ օրուան թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.— Նիհամէ ու Զէյտիյէ ցեղերը մեծ թիւով բուռն յարձակում մը կատարեցին օսմ. զինուորներուն վրայ, սակայն օսմ. զինուորները, որոնք մէկ քանի փոքր գումարտակներէ կը բաղկանային, քաջութեամբ դիմադրեցին և ցիրուցան փախչիլ հարկադրեցին այդ Արաբները։ Այդ ընդհարումին մէջ Արաբները մեծ կորուստ ունեցան, որոնց մէջ կան երկու ցեղապետներ։ Հասկցուեցաւ որ այդ ցեղերուն ապստամբութիւնը արդիւնք է Ասիրի Սէյիտ Մէհմէտ Իտրիսի թելադրութեանց։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ, այսօրերս, պիտի կարգադրէ Թուրքիոյ հետ ունեցած դրամական խնդիրները։ Ներկայ ամիսէն սկսեալ Պուլկարիա 284,000 ֆր. պիտի հատուցանէ, որուն 180,000ը՝ փարոններու պահանջքին և 104,000ն ալ Րումէլիի առողջապահական վարչութեան հաշւոյն համար։ Պուլկար կառավարութիւնը հրամայած է Պանքային 1,310,000 ֆր. հատուցանել Բ. Դրան, 110,000ը՝ Րումէլիի թղթատարութեանց և 1,200,000ն ալ Արեւելեան Րումէլիի տուրքին դրամագլուխի վերածուած 40 միլիոն գումարին 1908 մայիսէն 1909 սեպտ.ի տոկոսներուն համար։ Պուլկար թերթ մը այս տեղեկութիւնները հաղորդելով կ'ըսէ թէ Սերպիոյ ու Յունաստանի մեքենայութիւնները այլ եւս պիտի չկրնան վնասել Պուլկարիոյ և թէ Թուրքիոյ ու Պուլկարիոյ բարեկամ յարաբերութիւնները պիտի ամրապնդուին։

ԱՔՍՈՐԵԱԼՆԵՐԸ.— Իզմիրի Իդդիհատ լրագիրը կ'ըսէ թէ Սաքըզ աքսորուած բռնապետական երեւելիները միշտ տեղացիներուն մէջ գժտութիւն առաջ կը բերեն, անդորրութիւնը կը վրդովեն և իրենց փախուստը դիւրացնել կը ջանան։ Նոյն թերթը կ'առաջարկէ այդ աքսորականները ղրկել Գուշ Ատայի դէմը գտնուող Ասդրոպալիա կղզին, որ երբեմն մաքսանոց էր։ Այդ կղզին մէջ քսան-քսանըհինգ հոգի բաւական են պէտք եղածին պէս պահպանելու 70—80 հոգիէ բաղկացած բռնապետութեան այդ գլխաւորները։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԳԻԾ.— Թաղապետական յանձնաժողովին նախագահի փոխանորդ Մէհմէտ փաշա ծրագիր մը պատրաստեց՝ Ելլտըզ գտնուած ելեկտրական ույժերուն միջոցաւ Թաքսիմ ու Պէշիքթաշի ճամբով Տէքովիլի դրութեամբ թրամուէյի գիծ մը շինելու համար քաղաքապետութեան անունով։ Այդ ծրագիրը քաղաքապետութեան ղրկուեցաւ։

ՄԱՔՍԱՏԱՆ ընդհանուր քննիչ կարգուեցաւ մաքսային Խորհուրդին նախագահ Պէհճէդ պէյ՝ 6750 ղրուշ ամսաթոշակով։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ նահանգին մէքդուպճի անուանուեցաւ Պաղտատի մէքդուպճի Ֆէհիմ պէյ։

ՀԱՄԻՏԻՆ տղաքներէն ո՛չ թէ Ահմէտ էֆ. այլ Նուրէտտին էֆ. Բ. Դրան աղերսագիր մը տալով ամսաթոշակ մը խնդրած է։

«ԻՏՋԼԵՏԻՆ» շոգենաւը մաքրուելու համար Ոսկեղջիւր տարուած ըլլալով, անոր տեղ Սալը Բազարի առջեւ իբրեւ պահականաւ պիտի կենայ Օրսու թնդանօթակիրը։

ԵՐԿՈՒ ԺՈՒՐՆԱԼՃԻՆԵՐ.— Նիյաէի գիւղերէն երկու հոգի՝ Արիֆօղլը Նէճիպ և Գարս Հասան Զավուշօղլը Հասան պալատան առաջին քարտուղարին միջոցաւ «ժուռնալ» մը ղրկեր են Սուլթանին, ըսելով որ Կ. Պոլիս բերուին, վասն զի կարեւոր ըսելիքներ ունին։ Կուսակալը այդ մարդիկը իր մօտ հրաւիրելով հարցաքններ և հասկցեր է որ Համիտին օրուն ալ այդպէս կ'ընէին և վարձատրութիւններ կը ստանային։ Կուսակալը խստիւ յանդիմաներ է զանոնք, ըսելով որ եթէ իրենց ընթացքը կրկնեն, խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին։

ԵՐԿՈՒ ԱՆԻՇԽԱՆԱԿԱՆՆԵՐ.—Բերայի Լոնտրա օթէլէն խոհարար Բերինի Ֆրոնցօ ու տղան՝ Ալֆրէտ, երկու անիշխանական պետեր, ձերբակալուեցան և երկրէն դուրս պիտի հանուին։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարութեան մէջ կազմուած օսմ. ծովային վաճառականութեան յանձնաժողովին անդամ կարգուեցաւ առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան պաշտօնեաներէն Յովհաննէս էֆ.։

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ատենապետ Ահմէտ Րիզա պէյ, երէկ, Սուլթանին ներկայացաւ։

ԿԻԶԻՆՆԵՐՈՒ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ զինուորական հարիւրապետ Իսմայիլ Ճանպոլատ պէյ։

ՀԱՄԻՏԻՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Սելանիկէն կը գրեն Լոֆալանճայիկէրի թէ Ապտ-իւլ-Համիտի ընթացքը կասկածելի նկատուելով, հսկողութիւնը աւելի ուշադրութեամբ պիտի կատարուի։ Հին ծառերը պիտի կտրուին, որպէս զի պահակները աւելի լաւ հսկեն երբ Համիտ պարտէզին մէջ պտտի։ Հինգ մետր բարձրութեամբ պատ մըն ալ պիտի շինուի, որպէս զի շէնքը դուրսի հետ յարաբերութիւն չունենայ։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԱՐՆԱՎՈՒՏՆԵՐԸ մօտերս համաժողով մը պիտի գումարեն Էլպասանի մէջ և Յունաց Պատրիարքարանին կողմէ իրենց կրօնական գործերուն եղած միջամտութեան դէմ պիտի բողոքեն։

ՉՄՇԿԱԾԱԳԻ գայմագամ անուանուեցաւ Վիրանշէհրի գայմագամ Զիհնի պէյ։

[illegible] ատեանը մահուան դատապարտեց Նաճիա ու Նաղիփ անուն անձերը, որոնք Պէշիկթաշի մէջ սպաննած էին հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան պաշտօնեաներէն Նէճիպ պէյը։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՇԷՎՔԷԹ ՓԱՇԱՅԻ համար քանի մը օր առաջ գրած էինք թէ Վիլհէլմ կայսեր կողմէ հրաւիրուած էր ներկայ գտնուելու գերման բանակին աշնանային ռազմափորձերուն։ Գերման դեսպանատան կողմէ հրաւիրագիրը արտաքին գործոց պաշտօնատան ուղղուած ըլլալով, այս վերջինը Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի հաղորդած է հրաւէրը։ Շէվքէթ փաշա ընդունած է իրեն եղած հրաւէրը և սպայակոյտի անդամ Թէվֆիք պէյի հետ սեպտ. 14ին ներկայ պիտի գտնուի ռազմափորձերուն։ Գերման դեսպանատան զինուորական կցորդը, առջի օրը, ռազմափորձերու մասին կարծիքներու փոխանակութիւն մը ունեցաւ Շէվքէթ փաշայի հետ։

ԾՈՎԱԿԱԼ ԿԷՄՊԼ ՓԱՇԱ.— Պաշտօնաթերթը կը հերքէ տեղական և օտար թերթերու հրատարակած սա լուրը թէ ծովակալ Կէմպլ փաշա առողջական պատճառով հրաժարած է Միջերկրականի օսմ. նաւաբաժնին հրամանատարութեան պաշտօնէն։ Այդ զրոյցը, որ անհիմն է բոլորովին, մեծ տպաւորութիւն մը գործած է նաւատորմին բոլոր սպաներուն և նաւաստիներուն ու բոլոր անոնց վրայ որոնք կը փափաքին օսմ. նաւատորմը բարգաւաճ վիճակի մէջ տեսնել։ Ծովակալը բնաւ մտադրութիւն չէ ունեցած օսմ. ծառայութիւնը ձգել։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ.— Յեղափոխական գործիչ Սանտանսքի Թուրք թերթի մը յայտարարած է թէ 100,000 պուլկար կամաւորներ օսմ. բանակին պիտի միանան, երբ պատերազմ ծագի։ Սանտանսքի աւելցուցած է թէ օսմանցի Պուլկարներուն ամէնէն նուիրական պարտականութիւնն է Մակեդոնիան պաշտպանել ամէն օտար արշաւանքի դէմ։

ՖՕՆ ՏԷՐ ԿՈԼՑ զօրավարը, որ Բարիզ կը գտնուի այս պահուս, Պոլիս դարձին, Սելանիկէն պիտի անցնի, Գ. զօրաբանակին ռազմափորձերուն ներկայ գտնուելու համար։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ, յառաջիկայ գարնան, Լիվատիա պիտի երթայ, փոխադարձ այցելութիւն տալու համար Ռուսիոյ Ցարին։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանին կողմէ կառավարութեան տրուելիք թագրիրը առջի օրուան Խառն Ժողովին մէջ կարդացուելով, ամէնուն կողմէ ընդունուեցաւ։ Նոյն օրը, եկեղեցականներէ ու աշխարհականներէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը Բ. Դուռը գնաց։ Եպարքոսը բացակայ ըլլալով, թագրիրը յանձնուեցաւ խորհրդականին։ Պատուիրակութիւնը յանձնելէ յետոյ իր թագրիրը, պարզեց անոր բովանդակութիւնը, որ յոյն ազգին կրած յարձակումներուն և հալածանքին վրայ կը դառնայ։ Եպարքոսական խորհրդականը պատուիրակութենէն խնդրեց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովին հաղորդել թէ յոյն ազգին գանգատները նկատի պիտի առնուին։ Պատուիրակութիւնը երկարօրէն խօսեցաւ եկեղեցիներու օրէնագծին վրայ և այդ մասին ալ տրտունջներ յայտնեց, խնդրելով որ արդարութիւնը ի գործ դրուի Սահմանադրութեան համաձայն, և հաւասարութիւն ու ազատութիւն յարգուին։ Պատուիրակութիւնը նմանապէս ի վեր հանեց սա պարագան թէ յոյն ազգը դիտմամբ կը հալածուի։ Ֆէնէր դարձին, պատուիրակութիւնը Պատրիարքին հաղորդեց իր դիմումին արդիւնքը։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Օսմ. Քոմիդէն իր անդամներուն հրահանգ տուած է ամբողջ երկրին մէջ հանգանակութիւնները շարունակելու ի նպաստ նաւատորմին։ Քոմիդէն երկու նոր յածանաւ շինել պիտի տայ Ազատութեան երկու մեծ հերոսներուն անունով։ Եգիպտական Էլ Կէրիտա լրագիրը կ'ըսէ թէ եգիպտացի քանի մը երեւելիներ որոշած են հանգանակութիւններ բանալ ի նպաստ օսմ. նաւատորմին։

ԵԼԼՏԸԶԻ ՄԷՋ.— Եպարքոսը, Շէյխիւլ-Իսլամը, պատերազմական, ներքին գործոց և ելմտական նախարարները, կայս. անձնական գանձուն վերատեսուչը և քաղաքապետը, շաբաթ օրը, Ելլտըզ գացին, աչքէ անցընելու համար պալատան և պարտէզին մէջ գտնուող առարկաները։ Նախարարներու ներկայութեան եղած գնահատումին նայելով, Ելլտըզի պորմերուն մէջ գտնուած աւելորդ առարկաները, գեղոր, հին զէնքեր, հնաքրքրաշարժ առարկաներ և հնութիւններ, որոնց բնաւ պէտք չունի կառավարութիւնը, 250,000 ոսկի կ'արժեն։ Այդ առարկաները, որոնց ցանկը պիտի հրատարակուի մօտերս, ի հարկին Եւրոպայի մէջ պիտի ծախուին։

ԹՈՒՐՔ ԼԵԶՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ.—Որոշուած է մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմել Թուրքերէնի հմուտ անձերէ բաղկացած, թուրք լեզուին կանոնաւոր ուղղագրութեան խնդրով զբաղելու համար։ Այդ յանձնաժողովին պիտի անդամակցին Առողջապահական Վարչութեան դեր-նախագահ Ահմէտ Միտհատ պէյ, երեսփոխաններէն Իմրուլլահ էֆ., Էպուզզիա պէյ և Հիւսէյին Ճահիտ պէյ, Րիւշտիէ վարժարանին տնօրէն Նաիմ պէյ, համալսարանի ուսուցիչ Ասըմ պէյ և ուրիշ անձեր։ Կրթական նախարարութիւնը յանձնաժողովին հաղորդած է թէ ինչ նիւթի վրայ պիտի խորհրդակցի։

ՊՈՅՔՈԹԸ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ.— Իզմիրի Դաշիճէ թերթին մէջ կը կարդանք. «Պոյքոթաժի օրուան հերոսները իրենց հայրենասիրական աւիւնը և ծովէնութիւնը անգիր ծայր սկսած են ցանել և անհանգիստ ընել ժողովուրդը։ Անպաշտօն և ինքնակոչ խումբ մը Կրետացիներ, շուկայէ շուկայ, փողոց փողոց՝ ազդկալի թափօրներ կազմած կը պտըտին, հանդիպած վաճառատունը, խանութը, դեղարանը, տպարանը, վերջապէս ամէն տեղ կը մտնեն անժամանակ, և նուֆուս կը պահանջեն, չես գիտեր ի՛նչ պաշտօնով, ի՛նչ իրաւունքով և որո՛ւ անունով։ Այս կարգի խայտառակ տեսարաններու հանդիսավայր եղած են երէկ Եէմիշ Չարշըսըն և Ոսկերչաց Շուկան։ Մէկ վաճառատունէն միւսը կ'անցնին ըսելով. «Նուֆուս ունի՞ք, ո՞ւր է, հի՛մա- ա՛նմիջապէս պէտք է ցոյց տաք մեզի, ապա թէ ո՛չ գործ չունիք հոս»։—«Ճանը՛մ, եա Օսմ. հպատակ եմ. Նուֆուս ունիմ, բայց հիմա քովս չէ, տունն է, վաղը եկէ՛ք ցոյց տամ»։—«Չէ, չըլլար, դուն Հէլլէն ես, սուտ կը խօսիս, չո՛ւտ, գոցէ՛ խանութդ և դո՛ւրս ելիր»։ Միեւնոյն խառնակ և աղմկալի տեսարանը Ոսկերչաց Շուկային մէջ՝ ուր ապակեփեղկերուն ետին ցուցադրուած ոսկի եւ արծաթ զարդատարկաններուն փայլը կարծես աստիճան մը աւելի կը սաստկացնէ կղզեցի պօյքօթողներուն հայրենասիրական խանդը... եւ ոսկերիչներուն վախն ու մտահոգութիւնը, այնպէս որ ոմանք առ խոհեմութեան խանութնին կը գոցեն կ'երթան, վազ անցնելով օրուան վաստակէն։ Բայց ասիկա խայտառակ բան է, ապօրէն, պարսաւելի և հանրային անդորրութիւնը վրդովող աննախընթաց արարք մըն է որ կը գործուի սանձարձակ և կարծես թաքուն ու լուռ թոյլտուութենէ մը քաջալերուած։ Ամէնքս ալ հայրենասէր ենք, ամէնքս ալ համամիտ ենք պօյքօթաժի շարժումին, բայց զգացումներուն ամենէն գեղեցիկն իսկ, հայրենիքի սէրը, իր վեհութիւնը կը կորսնցնէ՝ երբ կ'արտայայտուի ան օրինաւորութեան սահմաններէն դուրս և խաղաղ օսմանցիներուն հանգիստը վրդովելու և քաղաքը ընդհանուր յուզումի մատնելու աստիճան սանձարձակութեամբ։ Չենք գիտեր թէ որո՞ւ կը պատկանի այս ծայրայեղութեանց հեղինակները զսպելու, կարգի բերելու և անոնց խօսք հասկցնելու պարտականութիւնը, բայց ամէն պարագայի մէջ այս կամ այն կերպով պէտք է վերջ տալ այս խառնաշփոթ վիճակին և օրինաւորութեան հրաւիրել օրէնքէ չի հասկցող հայրենասէրները։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Հիւսէյին Ճահիտ, սահմանադրական նոր Թուրքիոյ այս parvenu մեծ-մարդը, կորաքամակ և ամօթահար դուրս ելաւ անցեալ ուրբաթ օրուան Խորհրդարանին նիստէն, ուր միամեայ ափեղցփեղ և խելխօլ հատականութիւններուն մէջ առաջին անգամը պարտուած և յաղթահարուած։ Այս մարդը — որ անկասկած ահագին toupet ունի— կ'ուզէ հովերն առնել նոր Քլէմանսոյի մը, այն իսկապէս մեծ ու ահաւոր մարդուն, որ քառորդ դար շարունակ դողացուց Ֆրանսայի բոլոր Դահլիճները, ուզածը գլորեց, ուզածը վեր առաւ և որ արժանացաւ tombeur de ministère յատկանշական և աղմկալից տիտղոսին։ Բայց ուրիշ Քլէմանսօ մը ըլլալու համար, առնուազն անոր տաղանդին կէսը, գոնէ քառորդը ունենալ հարկ էր. մեր Ճահիտ պէյը դժբախտաբար ատ ալ չունի. քանի մը յախուռն ժեստ, խլացուցիչ պոռչտուք մը, ամբոխին միամտութիւնը կամ մոլեռանդութիւնը գրգռող քարոզներ, ահա ինչ որ այս մեծմարդուն ամբողջ արժանիքը կը ձեւացնէ։

Ըստ իս, չէր ալ արժեր այնքան կարեւորութիւն տալ աղմուկի, ամբարտաւանութեան, մոլեռանդութեան այս տրմգոյն ապիկար արարքներուն, և զբաղիլ անոնցմով։ Սակայն, դժբախտութիւնը հոն է որ, երբեմն ցաւալի մէկ բերմունքովը, Հիւսէյին Ճահիտի պէս աննշան մարդիկ՝ երեւելի և աչքառու ըլլալու իրենց թարթառենիկ թապլատուքներուն մէջ իրապէս հանրային միամիտ ու բերանաբաց ուշադրութիւնը գրաւելու կը յաջողին, և քաղաքական մարդու կոկորդախիղ հովերու իսկապէս արհաւիրք կ'ազդեն կարգ մը պետական մարդերու, որոնք շատ աւելի պաղարիւն, անդրդուելի և աներկիւղ ըլլալու էին, ինչպէս եղաւ հայ նախարար մը, Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան։ Ճահիտ պէյ գրիչի քանի մը հարուածով տապալեց ներքին գործերու նախարար Ֆէրիտ փաշան։ Այս յորդեռանդն ու անհեռատես ու անշրջահայեաց ալպանիացին, բռնապետութեան մը հլու և հնազանդ գործիքը ըլլալու այնքան ընդունակ որքան անկարող տոկալու ազատական րէժիմի մը քննադատող և սադրանող ոգիին, ինկաւ կռնակի վրայ՝ Ճահիտի առաջին հրմշտուքին. արդէն չէր կրնար չիյնալ՝ թուղթէ պատուանդանի վրայ հաստատուած ըլլալով իր աթոռը. ալպանիացի կալուածատէրի այս բարբարիկ ու յախուռն տիպարը, սահմանադրական երկրի մը հանգամանքը ըմբռնելու բոլորովին անկարող, Ճահիտի մը հարուածին պէտք չունէր արդէն գլորելու համար՝ իրերուն բնական ընթացքովը անիկա ինքնին պիտի անհետանար, ու անհետացաւ, ո՛չ կացութեան մարդը ըլլալով, ոչ ալ ժամանակին ու տիրող բարքերուն։ Ալպանիոյ խորքը, իր ընդարձակ կալուածներուն մէջ, հիմակ ան խիստ ու աններող Վոյվոտայի իր տիրական իշխանութիւնը թող կիրարկէ վարձկան սպասաւորի մը վրայ։

Սակայն, իր այս դիւրին յաղթանակին համը բերանը մնացած, Թանինի խմբագրապետը նոր փորձով մը ուզեց աւելի մեծ հարուած մը տալ՝ այս անգամ տապալել ձգտելով ոչ թէ անխորհուրդ և բուռն վոյվոտա մը, այլ նրբամիտ, փորձ, համբաւաւոր ու վարպետ դիւանագէտ մը, որպիսին է Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանը։ Ճահիտ պէյ սխալ դուռ զարկած էր։ Իր բոլոր յարձակումները ետ մղուեցան մենամարտիկի մը կողմէ, որ իր հակառակորդին աղմկալից, ճարահատ և շնչասպառ գրոհները չէզոքացուց իր հանդարտ, մըպտուն ու արգահատող ալ կեցուածքովը։ Ապահովապէս, Գաբրիէլին զրահը Ֆէրիտէն տարբեր շինուածք մը ունէր, աւելի ամուր և աւելի տոկուն։ Վերջին անգամ անցեալ ուրբաթ օր իր յուսահատական ու գերագոյն յարձակումը փորձեց այդ զրահին դէմ, և յաղթուած, սպառուած, գետին ինկաւ Ճահիտ պէյ։ Այս փառաւոր դասին պէտք ունէր ան, որպէս զի խելքը գլուխը գայ։

Եւ երբոր Նորատունկեան էֆ. անմոռանալի այդ յաղթանակը կը տանէր, տապալողները ոչ թէ ուղղակի ինքը, այլ այս երկիրն է որ պիտի քաղէ։ Անատոլուն, անշարժութեան և լճացումի ենթարկուած այս երկիրը, պիտի օժտուի երկաթուղիի ցանցով մը, որ կոչուած է յեղաշրջելու Թուրքիոյ ճակատագիրը։ Անհաշուելի են այն բարիքները, որ պիտի ծնին այս հսկայական ձեռնարկին գործադրութենէն։ Մեռել մը ողջնցնելու պէս բան մը պիտի ըլլայ ասիկա։ Եւ երբ ուրիշ երկրի մը այս տեսակ երկաթուղային ձեռնարկ մը տնտեսական օգուտներ միայն պիտի ընձեռէր, Անատոլուի համար անիկա պիտի ըլլայ սքանչելի և աննման սատար մը քաղաքակրթութեան, խաղաղութեան, շէնութեան, ցեղային համերաշխութեան և հիմնական ու տեւական բարեկարգութեան։ Թուրքիոյ ամէնէն խռովեալ նահանգները, Սեբաստիա, Խարբերդ, Տիարպէքիր, Պիթլիս, Վան, Սղերդ, Մուսուլ, Սիւլէյմանիէ եւայլն անոր ուղղակի և բարերար ազդեցութիւնը պիտի կրեն. մարդկային հազարաւոր բազուկներ, որոնք անգործութեան և խեղճութեան բերմամբ, մղուած էին ուրիշին մալն ու միւլքը իւրացնելու շարունակ, պիտի հարկադրուին նուիրուիլ օրինաւոր աշխատանքի, պարկեշտ միջոցով իրենց ապրուստը ճարելու։ Ամերիկեան տոլարներու տեղատարափը պիտի արգասաւորէ լքուած և չգործուած երկրի մը անսահման տարածութիւնները. աշխատութեան հրաշալի չվարժուած ձեռքեր այնպիսի արդիւնքներ պիտի տան, որոնք բոլորովին անսպասելի էին երկիրը մինչեւ ցարդ ամլացնելու ծառայող ուժերէ։ Երթեւեկութեանց դիւրանալուն շնորհիւ, ներքին գաւառներու զանազան տարրերուն մէջ յարաբերութիւնները պիտի յաճախեն և պիտի սերտանան, ու, աստիճանական դիւրակեցութեան մը շնորհիւ վատ ու անշնորհ բնազդները մեղմանալով, բարեկամական կապերը պիտի ամրապնդուին։ Քաղաքակրթութեան այս սքանչելի միջոցին շնորհիւ աւազակութիւն և աւարառութիւն քիչ քիչ անհետանալով, վստահութիւնը պիտի տիրէ սրտերու մէջ, և առեւտուրը պիտի բարգաւաճի։ Միջագետքը իր բնական հարստութիւններուն արգանդը պիտի բանայ և պիտի արտադրէ։ Վանայ, Պիթլիսի, Խարբերդի և Տիարպէքիրի ամբարանոցներուն մէջ սպառելէն որդնոտող և ջնջուող բերքերը լոյս աշխարհ պիտի տեսնան և փոխադրուելով ուրիշ վայրեր, օտար երկիրներ, դրամ պիտի մտցնեն երկիրը։ Դարերէ ի վեր, հողին հեռաւոր և մօտաւոր խաւերուն մէջ քնացող հանքային հարստութիւններ, պատռելով իրենց թանձր ծածկոցները, դուրս պիտի յորդեն։ Դաստիարակութիւնը իր բարիքները պիտի ջամբէ առհասարակ բոլոր տարրերուն համար, դպրոցները պիտի բազմապատկուին կեդրոններուն և գիւղերուն մէջ, և նիւթական արգաւանդ բարգաւաճումին համընթաց մտաւորական շարժում մը ի յայտ պիտի գայ։

Վերջապէս անսահման և աննախընթաց բարիքներու աղբիւր մը ըլլալու սահմանուած այս ձեռնարկին բոլոր առաւելութիւնները հոս մէկիկ մէկիկ թուել երկար կ'ըլլայ. և արդէն այնքան ակներեւ են անոնք որ աւելորդ է չափազանց ծանրանալ անոնց վրայ։

Կէտ մը միայն նկատելի է և արժանի յիշատակութեան. հայ տարրը, հակառակ այնքան հալածուած և հարստահարուած ըլլալուն, բարիք մը եղած է միշտ այս երկրին համար. յանձին Նորատունկեան էֆ.ի և —այս անունն ալ պէտք չէ որ մութին մէջ մնայ— այս հսկայ ծրագրին պատրաստիչ օսմ. երեսփոխան Գարեգին էֆ. Փաստրմաճեանի (Արմէն Կարօ), նորէն ահա հայ տարրն է որ կը շարունակէ իր զարգացուցիչի նախախնամական դերը կատարել այս երկրին ճակատագրին վրայ։

Բայց, ինչ որ միւս կողմէ ցաւալի է և տարօրինակ, այսքան երկրաշէն ծրագրի մը իրականացումին ընդդիմացող օսմանցիներու գոյութիւնն է, ինչպէս օրինակի համար, Հիւսէյին Ճահիտ պէյ։

ԵՐՈՒԽԱՆ

* * *

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Ս. Պատրիարք Հայրը, շաբաթ օր, իր հետ ունենալով Քաղաք. Ժողովի անդամներէն Գէորգ էֆ. Թօրգոմեանը, Թարապիա երթալով այցելութիւն տուաւ ֆրանսական դեսպան Պ. Պոմբառի և շնորհաւորեց անոր պաշտօնը։ Նախ շնորհակալութիւն յայտնեց Ատանայի աղէտին միջոցին և անկէ յետոյ Ֆրանսացւոց, մասնաւորապէս Հալէպի հանդ. հիւպատոս Պ. Ռօքֆէյրի և ուրիշներու՝ Հայոց հանդէպ ցոյց տուած մարդասէր ու ազնիւ ընթացքին համար։ Անգլիական դեսպանատունն ալ այցելելով շնորհակալութիւն յայտնեց դեսպանին, որ մասնաւոր ներկայացուցիչի մը միջոցաւ շնորհաւորած էր իր պատրիարքական պաշտօնը։ Երկու դեսպանատուններուն մէջ ալ արժանավայել ընդունելութիւն մը եղաւ Ն. Սրբազնութեան։ Ս. Պատրիարքը ապա Պէօյիւքտէրէ, ռուսական դեսպանատունը երթալով բարի գալուստ մաղթեց նոր դեսպան Պ. Չարիքօֆի և շնորհաւորեց անոր պաշտօնը։ Դեսպանը սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ Ն. Սրբազնութեան և կրկնեց գրեթէ այն խօսքերը զորս Ռուսիոյ Ցարը ըրած էր Վեհ. Կաթողիկոսին։ Ըսաւ թէ Ռուսիա կը փափագի որ Հայ Եկեղեցին բարգաւաճ մնայ և անոր առանձնաշնորհումները պահպանուին։ Ս. Պատրիարքը շնորհակալութիւն յայտնելով ռուսական պետութեան ներկայացուցիչին ազնիւ զգացմանց համար, մեկնեցաւ պատշաճ ու սիրալիր ընդունելութենէ մը վերջ։ Ն. Սրբազնութիւն Թարապիայի մէջ թէեւ իտալական դեսպանատունն ալ այցելեց, բայց դեսպանը հոն չգտնելով իր քարթը թողուց։

ՔԵՍԱԹԻՊԵԱՆ, Փափազեան ու Շահբէկեան էֆ.ները Ատանայի արկածեալներուն ապահովագրական խնդիրները քննելու համար կազմուած Յանձնաժողովէն հրաժարած, բայց իրենց յաջորդ ընտրելիները չկրնալով ներկայացուած ըլլալ, Քաղ. Ժողովին կողմէ մերժուեցաւ իրենց հրաժարականը։

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Պատրիարքի փոխանորդը՝ Տ. Կարապետ վրդ. Տ. Կարապետեան նամակ մը գրելով Պատրիարքարան, կը փորձէ չքմեղացնել Գէորգ եպսկ.ը և Ղեւոնդ վրդ. Մագսուտեանը։ Նման զնման իւր սիրէ...։

ՇԱԲԱԹ ՕՐ գրած էինք թէ Պալաթի երեսփոխաններէն Ստեփան էֆ. Թէլլեան (որուն անունը սխալմամբ Մարտիրոս գրուած էր), Երուսաղէմի Պատր. Տեղապահին պիտի ընկերանայ, անոր գործակցելու համար։ Կ'իմանանք թէ Տ. Արսէն վրդ. Վեհունին ալ այս նպատակաւ Երուսաղէմ ղրկելու մտադրութիւն կայ։

ԱՂԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԺԱՄՀԱՐԵԱՆՑ. — Բարեյիշատակ Իսահակ Ժամհարեանցի եղբայրը, առջի օր, մայրաքաղաքս ժամանեց։ Մեծանուն բարերարը, առանց ինքզինքը ճանչցնելու, Պատրիարքարանի ամբողջ յարկերը պտտեցաւ, ցաւով ու զարմանքով դիտելով անոր տխուր ու քայքայուն վիճակը։ Թէեւ փափագեցաւ Ս. Պատրիարքին ներկայանալ, սակայն Ն. Սրբազնութիւնը դեսպաններուն այցելութեան գացած էր։

ՎԱՆԱՅ առաջնորդարանին միջոցաւ Կաւաշէն (Աղթամարի թեմ) Պատրիարքարան հասած է հանրագրութիւն մը, որով յիշեալ թեմականները կը բողոքեն, և Աղթամարայ Ս. Աթոռին ներքին քայքայուն վիճակին և բոլոր եկեղեցական զարդերը, անօթները թանկագին քարերը եւն. ասոր անոր կողմէ կողոպտուած ըլլալը յայտնելով՝ կը խնդրեն անաչառ ու խիստ քննութեամբ մը երեւան հանել գողօնները ինչպէս նաեւ Աղթամարի համար առժամեայ Վարչութիւն մը կազմել։

ԱՏԱՆԱՑԻ փաստաբան-պատուիրակները հոս կանչուած ըլլալով Խառն Ժողովի որոշմամբ, Կարապետ էֆ. Այնեան իր մատուցած աշխատութեանց փոխարէն արժանացած վարձատրութեան համար? շնորհակալութիւն յայտնելով Վարչութեան, 40 ոսկի կը խնդրէ ճամբու և այլ ծախքերու համար...։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարութեան կողմէ Կիլիկիոյ կարօտելոց համար ամսոյս 5ին 200,000 ղրուշ Հալէպ և 500,000 ղրշ. ալ Ատանա ղրկուած է։

ՏԻՕՐԹ-ԵՕԼԻ մէջ խռովութիւնները և բանտարկութիւնները աւելցած են։

ԿԻԼԻԿԻՈ Տ. Սահակ Կաթողիկոսը Հալէպէն կը հեռագրէ Պատրիարքարան.— «Միմիայն Պէյլանի և իր թեմերէն մէջ այրած կամ թալանուած զանազան տեսակ ապրանքներու չափը 8700 ոսկի է։ Ամբողջ Հալէպի մէջ անօգ ձգուած որբերուն և զրկուածներուն ապրուստին և շինութեանց համար 20,000 լիրա միայն յատկացուած է։ 5,500 կարօտեալ կայ, որոնց իւրաքանչիւրին օրական $5\frac{1}{2}$ փարա և $6\frac{1}{2}$ դրամ ցորեն կ'իյնայ։ Կարօտութիւնը ծայր աստիճան է և անօթութենէ մեռնողներ կան»։

ԱՏԱՆԱՑԻ պատուիրակները հեռագրով խնդրած են որ փաստաբան Հմայեակ Խոսրովեան և Սերովբէ Դաւիթեան էֆ...ները հոն ղրկուին իբրեւ քննիչ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ջարդերու միջոցին Կովկաս ապաստանած գաղթականները երբ իրենց ծննդավայրը կը դառնան, տեղական իշխանութիւնները խոչընդոտներ կը հանեն զանոնք ընդունելու համար։ Շաբաթ օր Պատրիարքարանէն թագրիրով մը այս մասին բողոքուեցաւ Ներքին գործոց Նախարարութեան, այս անճահ ընթացքին վերջ տրուիլը պահանջելով։

Տ. ՄԱՇՏՈՑ վրդ. Ինճէճեան յանձն առած է ձրիաբար ծառայել Պատրիարքարանի կրօնական դիւանին մէջ, իբրեւ քարտուղար։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Օ. ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆԻ

Հանգուցեալ Տիկին Հռիփսիմէ Եուսուֆեանի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ շաբաթ օր Օրթագիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ, յուղարկաւորներու ընտրեալ բազմութեան մը ներկայութեամբ։ Առեւտրական Սենեակի ու Տպագրական տեսչութեան կողմէ գլխաւոր պաշտօնեաներէ ոմանք եկած էին։ Տպագր. տեսուչը իր կողմէ ղրկած էր Շէմսի պէյը։ Մեռելական արարողութեանց կը նախագահէր Թաղին քարոզիչ Մանկունի եպիս. շրջապատուած Տ. Գրիգորիս արքեպիս.է Վահան Տէր Մինասեան և Սերոբէ Սամուէլեան վարդապետներէ ու քահանաներէ։ Հանգուցեալին երկու զաւակները՝ Զարեհ ու Երուանդ էֆ. Եուսուֆեան երկու ծաղկեպսակ դրած էին իրենց սիրելի մօր դագաղին վրայ։ Մեռելական արարողութեանց աւարտումէն ետքը Մանկունի եպիս. դամբանական մը խօսելով ի վեր հանեց Տիկին Հռիփսիմէ Եուսուֆեանի առաքինի կեանքը, իբր ընտանիքի մայր։ Յետոյ յուղարկաւորական թափոր մը կազմուելով՝ դագաղը տարուեցաւ տեղւոյն ազգ. գերեզմանատունը, ուր ամփոփուեցաւ հանգուցեալ տիկինոջ մարմինը։ Ներկայ յուղարկաւորները փութացին իրենց ցաւակցութիւնները յայտնել Զարեհ և Երուանդ էֆ. Եուսուֆեանի։

Աղաթօն, Արամեան, Գրիգորեան և Սինկիւճեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն այն ամէն ազգականներուն և բարեկամներուն՝ որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ ողբացեալ **ՕՐ. ԹԻՐԶԱ Գ. ԱՂԱԹՕՆԻ** յուղարկաւորութեան։

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ Ի ՌՈՏՈՍԹՕ.—Ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան Թաղ. Խորհուրդս կը փութայ յայտարարել թէ՝ երկար տարիներէ ի վեր անցագրական դժուարութեանց պատճառաւ յուխտ և յերկրպագութիւն Ս. Թագաւոր բեւեռին ժողովրդային այցելութիւնները դադրած էին թէեւ, բայց շնորհիւ Սահմանադրութեան այդ կարգի դժուարութիւնները վերցած և յառաջիկայ Ս. Աստուածածնայ Վերափոխման տօնի առթիւ բարեպաշտ ուխտաւորաց ամէն կարգի հանգստութիւնը ապահովելու համար կանխահոգ միջոցներ ձեռք առնուած են։ 3—3

Թաղականութիւն Ս. Թագ. թաղի

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱԹԷՆՔ, 22 օգոստ. — Հանրային կարծիքը գոհ մնացած է Թուրքիոյ վէճին լուծումէն։ Գէորգիոս Թագաւորին մէկ թիկնապահը նամակ մը ուղղելով Նախարարապետ Պ. Ռալլի, խնդրած է հերքել իր կարծեցեալ հրաժարականը, զինուորական ապստամբութեան մը հետեւանքով։

ՊԷՐԼԻՆ.— Նօրտ Տոյչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ կ'ըսէ թէ արեւելքի մէջ կացութիւնը ամրապնդուած ըլլալով՝ վախ չկայ նոր վէճի մը ծագելուն։

ՄԱԴՐԻՏ.— Մէլիլլայէն կը ծանուցանեն թէ Բրինսէզ Ասթուրիա յածանաւը ռմբակոծած է Մաուրիտանացիներու յառաջացեալ դիրքերը։ Մէկ քանի համախմբումներ ցրուած են։ Թշնամին մեծ կորուստներ կրած է։

ՌԵԳՆԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Անգլիական նաւատորմ մը կը սպասուի Ռուսիա՝ ամսուն վերջերը։ Այդ նաւատորմը պիտի այցելէ Պալթիկ ծովուն քանի մը նաւահանգիստները։

ՊԱՐԻԶ.— Բուտանթա-Բիթթայէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Կոստալորէի երեսփոխան և Թաղապետական Խորհուրդին նախագահ Պ. Լէժիթիմոս ձերբակալուած է։

ՊԷԼԿՐԱՏ. — Սամու Բրավա լրատուական աղբիւրէ կ'իմանայ թէ մեծ տէրութիւնները դիմումներ ըրած են, որպէս զի Տանուբ-Ադրիական երկաթուղիի գծին շինութիւնները սկսին։ Սերպիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Միլանովիչ տեսակցութեան մը մէջ յայտարարած է թէ այդ երկաթուղիին շինութիւնը ի գլուխ հանել հեռաւոր ժամանակի գործ է։ Նախարարը այս առթիւ ըսած է թէ Սերպիա յատուկ յարաբերութիւններ կը մշակէ Թուրքիոյ հետ և յոյս ունի տնտեսական լայն զարգացման մը վրայ։

ՊԱՐԻԶ.—Մաթէն կ'իմանայ թէ ձերբակալութիւնները կը շարունակեն Պաթալոնիոյ համայնքներուն մէջ։

ՌԵԳՆԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ոստիկանութիւնը Թոլսթոյի բնակարանը մտնելով Եասնաեա-Բոլիանայի մէջ, ռուս գրագէտին քարտուղարը՝ Պ. Կուսիէֆը ձերբակալած է, Թոլսթոյի արգիլուած գործերը տարածած ըլլալուն համար։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		Օգոս. 8/21
Օսմ. Թմա. Միացեալ 4 %	Օ. Ռ.	103 04
Նոյնն բարձր գին	»	103 09
Նոյնն վար գին	»	103 03
Թուրքի Երկաթուղի գոյ	Ֆր.	174 12
Նոյնն բարձր գին	»	174 37
Նոյնն վար գին	»	174 —
ԲԱՑՈՒՄ,		Օգոս. 10/23
Օսմ. Թմա. Միացեալ 4 % Փ. Կ. Օ. Ռ.		103 17
» » ժամը 5ին	»	103 18
Թուրքի Երկաթուղի	Ֆր.	174 62
» » ժամը 5ին	»	174 62
[illegible]	»	432 —
[illegible] Ա. [illegible]	»	521 —
» » » Բ. [illegible]	»	518 —
» » բոնթեր	Օ. Ռ.	14 25
Շիրքէթի Խայրիյէ		—
Շիրքէթի Խայրիյէի Հիմնական	»	1 30
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 25
Օսմ. Ծխախոտ		17 05
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 02½
» հիմնական		4 02½
» պարտաթուղթ		490 —
Թրամուէյ	Ֆր.	76 50
Ցերցոնի Ջրերի Ընկ.		298 —
[illegible]		425 —
Միւլքի Պանքա	Օ. Ռ.	5 50
[illegible] բաժնեթ.	»	2 —
Սալոնիքի Պանքա		122 —
Թուրքական առանձնաշնորհեալ		26 —
» սովորական		24 50
[illegible]		575 —
Լաւրիոմ	Ֆր.	55 50
Զաքթերքա	»	43 —
[illegible] հին		298 —
» » » նոր		255 —

THE GLOBETROTTER SHOE

ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ.
ԱՐԱՆՑ,
ԿԱՆԱՆՑ
ԵՒ
ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
Կը
Գտնուին

ԹԻՐԻՆՔ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ

Ի Լ Ա Ն

Նիւմունէսի մահֆուզ քեաղըտ իւզէրինէ համը մուահհէտէ պին նիւսխէ օլարագ թապ իթթիրիլէճէք Շէհր Էմանէթի սալնամէսինին միւնագասայի էվվէլիէսի չէհրը հալըն 11ինճի սալը կիւնի վէ միւնագասայի գաթիէսի տախի 13ինճի բէրշէմպէ կիւնի իճրա գըլընաճաղընտան թալիպ օլանլարըն պէյ ագչէսինի միւսթաճրպէն էէվմը մէզքիւրտէ սաաթ ալթըտան օնա գատար Շէհր Էմանէթինտէ միւթէշէքքիլ գոմիսիոնը մախսուսունա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 9 աղըսթօս 325

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆրանք,
ամբողջովին վճարուած։
Պահեստի գումարներ 38,000,000
ֆրանքի չափ։

Պոլսոյ գործակալութիւն՝ Էլքեաթիպ խան, Բերայի գործակալութիւն՝ Ս. Անթուան խան, Բերա, Մեծ-Փողոց։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են։ Յիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն *այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ* 1000 *ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։*

100 *ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն առեն։*

100 *ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.*

3 օր 100- 150 ոսկի գումարի համար
6 » 151- 200 » » »
10 » 201- 500 » » »
15 » 501-1000 » » «
30 » 1001 և անկէ վեր » »

Վինըր Պանք-Ֆէրայն *իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տետրակին պարունակած գումարը։*

Վինըր Պանք-Ֆէրայն *խնայուած գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։*

Խնայողական Սնտուկէն զատ, *Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։*

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ

Medaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Ինքնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50—16

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.—1881 *դեկտ.* 8/20 *թուակիր կայս. հրամանագրին Ե. և ԺԴ. յօդուածներուն և* 1903 *սեպտ.* 1/14 *թուակիր յաւակից հրամանագրին ԺԲ. յօդուածին համաձայն, Րումէլի երկաթուղիի սա թիւերը.* 22,612, 50,447, 212,369, 936,646, 1,046,875, 1,122,628, 1,122,629, 1,122,630, 1,711,099, 1,711,100, 1,768,679 1,776,583, 1,931,864, 1,931,865, *որոնք* 1876 *հոկտ.* 1*ի* 58*րդ վիճակահանութեան մէջ պարգեւ շահած ու ներկայացուած չեն,* 1909 *հոկտ.* 1*ին ջնջուած պիտի համարուին։* 9—2

Կ. Պոլիս, 1 օգոստոս 1909

ՏՕՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆանօսքօբիի, պրօնքօսքօբիի, էզօֆակօսքօբիի *ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։*

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, *կատարելապէս կը շտկէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպիոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։*

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի նշիկները (պատէմճիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան *իր մասնաւոր գործիքովը։*

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէգաբու, Համիտիյէ սէպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշակ ճամբայ, Թագսիմ, փրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները *ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։* 50—15

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.—*Թողեալ Հասոյթներու վարչութիւնը կը ծանուցանէ Պրուսայի Շերամաբուծական վարժարանի աշակերտներուն թէ այդ հաստատութեան բացումը տեղի պիտի ունենայ* 1909 *սեպտ.* 7/20*ին։ Աշակերտները կը հրաւիրուին անպատճառ վարժարան ներկայանալ յիշեալ թուականին։* 5—1

4/17 օգոստ. 1909

⁂

Ազդ. — 1890 *ապրիլ* 15/27*ի կայս. հրամանագրի ԺԴ. յօդուածին համաձայն,* 1890*ի* 4% *Բրիօրիթէ պարտաթուղթերու թիւ* 26 *կտրօնը, որուն պայմանաժամը կ'աւարտի* 1903 *սեպտ.* 1/14*ին, եթէ մինչեւ* 1909 *սեպտ.* 1/14 *չգանձուի, Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնայ։*
14—11

Cie RUSSIE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Օգոստոս

Դշ.12/25 *Ինէպոլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։*
Դշ.12/25 *Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։*
Եշ.13/26 *Իզմիր, Պիրէոս և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։*
Եշ.13/26 *Օտեսա. ժամը 4ին։*
Ուր.14/27 *Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։*
Շբ.15/28 *Օտեսա. ժամը 10ին։*
Շբ.15/28 *Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։*

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ

ՏԸ ԼԻՈՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՈՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ

Լիոն, Օթէլ տը Վիլ փողոց, թիւ 77

ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 *ՄԱՅԻՍ* 15*ԻՆ ՈՒՆԷՐ*

Բաժնեատէր 192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 *ֆր.*
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 *ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ,* 1—12 *տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։*

Ընդհ. գործակալ *ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ*

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ՃԱՐԱ

Ղալաթիա, Սէն-Բիէր խան, թիւ 25-26

Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ **ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ**, Ղալաթիա.

Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին տրուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490*է աւելի պատուոյ վկայական և նշանդրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։*

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. *Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց, թիւ* 343 *և* 343 *կրկին։*
) 2. » » *Կալաթա Սէրայի դիմաց։*
Կալաթա 1. *Սինկէր խան Թիւնէլի ետեւ։*
) 2. *Թրամվայի կայարանին դիմաց։*
Պոլիս) 1. *Սուլթան Համամ թիւ 2։*
) 2. *Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ* 13.
Սկիւտար) *Չարշը Պոյը, թիւ* 120*։*

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 *և* 343 *կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։*
16

WILSON LINE
HULL–CONSPLE–NOVOROSSISK–ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոն
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիբիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիա	119
Աթիոսքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մոնտէպէլլօ		Սցէբս	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պորտինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտահօ	5540	Նէքս	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օտիս	4100	Թոքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էցաքօ	1841	Քլէաօ	1053	Խնթացրօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիլէօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլըմպօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գաքէօ	1244	Ֆինլանտա	1828	Քոմօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վ. Ուիլսըն	2391
Սօռէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտա	1350
Գոլօրատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րօլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գանկօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Թորօ	
Գարտօ	895	Կրասնօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րօզարիօ	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
«Միքատօ» շոգենաւը, նաւապետ Թօրբ։
«Թօրօ» շոգենաւը, նաւապետ Ճէքսըն։
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
«Օթէլլօ» շոգենաւը, նաւապետ Վիպոզէր, սեպտ. 1ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՋՕՏ.
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա։ 10

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազդ.— *Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը նուագուրդի կը դնէ ամբողջ բրտէնկօթ՝ մէջը ըլլալով նաեւ ամրան բաճկոն նաւապետներու համար, քաբօթ՝ նաւապետներու համար, ամբողջ բրտէնկօթ՝ մեքենավարներուն համար, ամբողջ վէսթօն՝ ղեկավարներուն համար, ամբողջ վէսթօն՝ մեմուրներուն համար, ֆանէլա եւ բանթալօն՝ նաւազներուն համար, վէսթօն եւ բանթալօն քամարօթներուն համար։ Այս զգեստները պէտք է շինուին նմուշին համաձայն։ Նուագուրդը տեղի պիտի ունենայ* 1909 *օգոստ.* 15/28*ին։ Նուագուրդին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի մինչեւ այդ թուականը ներկայանալ ընկերութեան կեդրոնատեղին, Սիրքէճի։*

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ

Ժամանակացոյց կառախներու երթեւեկութեանց
1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Ռշ. օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ—ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒՐԿՈՒՐԼՈՒ ԳԻԾ

Կայարան	ԵՐԹ		Կառխմբ. 622 Ապր. եւ ճմբ. Առտու
Գոնիա		մկն.	11 —
Գաշին խան			11 31
Ջումրա			12 15
Արըգ Էօրէն			12 43
Մանտասուն			1 12
Գարաման		ժմն.	1 43
		մկն.	1 58
Սիտրօվա			2 41
Այրանճը-Տէրպէնտ			3 14
Ալաճա			3 50
Էրէյլի		ժմն.	4 15
		մկն.	4 45
Պուլկուրլու	իրիկուն	ժմն.	5 —

Կայարան	ԴԱՐՁ		Կառխմբ. 621 Ապր. եւ ճմբ. Իրիկուն
Պուլկուրլու		մկն.	5 20
Էրէյլի		ժմն.	5 38
		մկն.	7 20
Ալաճա			7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ			8 33
Սիտրօվա			9 11
Գարաման		ժմն.	9 37
		մկն.	9 25
Մանտասուն			10 25
Արըգ Էօրէն			10 24
Ջումրա			11 30
Գաշին խան			12 06
Գոնիա	իրիկուն	ժմն.	12 35

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ.

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը
Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Սաիտիէ» շոգենաւը, նաւապետ Ֆինտլէյ, կիրակի, 22 *օգոստոս* 1909 *(Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի* 24 *օգոստ.* 1909 *կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոս։*

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Մէնզալէհ» շոգենաւը նաւապետ Վայնթէր օգոստ. 28ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կելիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի (14)

ԺԱՆ ՏԸ ԼԱ ՀԻՐ

ՋՈՒՐԻՆ ՄԷՋ ԱՊՐՈՂ ՄԱՐԴԸ

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԻՐԱՅԻՆ ՎԷՊ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՂԶԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Ա.

Զարհուրանք

Բայց այդ ըմբոստ նաւատորմը, որուն նաւազները ապանիսած էին իրենց ծովակալները և լաւագոյն սպաները, ֆրանսական և անգլիական միացած նաւաբաժնին հանդիպելով՝ մէկ քանի ժամուան մէջ ջախջախուած էր։

Այդ համայնատարած աղէտին իրիկուան իսկ, փետր. 2, տիեզերական համաձայնութեան մը հետեւանքով, 48 ժամուան մէջ կնքուած, փոխանակուած հեռագիրներու շնորհիւ, Եւրոպայի բոլոր տէրութեանց ներկայացուցիչները միջազգային Համաժողով մը կը գումարէին Մարսիլիոյ մէջ։ Անոնք լիազօր իշխանութիւն ունէին և կրնային որոշում տալ վեհապետներու կամ Խորհրդարաններու պէս։ Իր առաջին նիստին մէջ իսկ սա հարցերը նկատողութեան կ'առնուէին զորս պէտք էր լուծել.—

1. *Ո՞վ էր թշնամին։*
2. *Պէ՞տք էր կռուիլ անոր դէմ, և ինչպէս։*
3. *Պէ՞տք էր հպատակութիւն ընել, և ինչ աստիճան։*

Արդ, Համաժողովին գումարման լուրը թերթերուն միջոցաւ ծանուցանելուն յաջորդ օրն իսկ, վաղայարոյց ձկնորս մը սա ապշեցուցիչ գիւտը կ'ընէր Ամերիկայի մէջ։ Սան-Ֆրանչիսքոյի ծովախորշին բերանը, հաստատուն ձողանիշի մը վրայ կը ծածանէր ճերմակ դրօշ մը, որուն վրայ լաթիներէն սա բառերը գրուած էին կարմիր գրերով.

Pactum pacis usque ad extremum mensis spatium.— IGNOTIS.

Այդ խօսքին նշանակութիւնն էր.

«Դադար մինչեւ ամսուն վերջը.— ԱՆԾԱՆՕԹԸ։»

Հետեւաբար քսանըութը օր պայմանաժամ տրուած էր տէրութեանց, որպէս զի Համաժողովը իր պատասխանը տար ներբեւ վրդովիչ հարցումներուն։ Այս անգամ ոչ ոք փափագ զգաց խնդալու, որովհետեւ աղէտի շունչ մը անցած էր մարդկութեան վրայէն։

◆

Բ.

Անծանօթը եւ Մօիզէր

Պարսից ծոցին ամենէն ամայի և չհետազօտուած մասը կը ձեւացնէ այն որ կը տարածուի Արաբիոյ ծովեզերքին վրայ գտնուող Ռաս-Ալի կղզիին ու Պուշիրի միջեւ. այս վերջինը ծայրագոյն հիւսիսակողմը կը գտնուի պարսկական անջրդի և ամայի ծովեզերքին, որուն խարակները կը սկսին քիչ մը աւելի վար, հարաւակողմը, Ջիրու գիւղին մէջ։

Ծովու ընդարձակ տարածութեան մէջտեղ կը ցցուի սեւ ժայռերով կղզեակ մը, շարունակ ծեծուած և յաճախ ծածկուած հարաւ-արեւմուտքէն եկող հոսանքներով, զորս առաջ կը բերեն ու կը քշեն Արաբիոյ կատաղի հովերը։

Ոչ մէկ երկրախոյզ կը յիշէ թէ մարդիկ ոտք դրած ըլլան այդ անհիւրընկալ ժայռերուն վրայ և Կորուսեալ կղզիին մօտեցած ըլլան, քանի որ ճամբէն դուրս գտնուելուն, շատ քիչ անգամ նաւեր կ'անցնին Պարսից ծոցէն։

Սակայն, Համաժողովին գումարումէն ճիշդ տասը օր յետոյ, մարտ 12ին, կէս օրէն չորս ժամ յետոյ, մարդ մը նստած էր Կորուսեալ կղզիին յառաջացեալ մէկ ապառաժին վրայ։ Արմուկները ծունկերուն վրայ դրած և թուշը ձեռքերուն մէջ առած, այդ մարդը կը դիտէր ծովը, նայուածքը ուղղած դէպ ի հարաւ-արեւելեան կողմը. իր սեւ ու աշխոյժ աչքերը յառած էին ալիքներէն ճօճուող ձողանիշի մը վրայ, կղզիին ծայրագոյն կէտէն քանի գրկաչափ հեռու։

Այդ մարդը հագած էր երկար ու սեւ վերարկու մը, կնքուղաւոր, նման այն վերարկուներուն զորս կը հագնին Պենէտիքթեան կրօնաւորները։ Գլուխը բաց էր, գանկը կարճ սեւ մազերով ծածկուած, որոնք շատ կարճ կտրուած էին. ճակատը լայն և անհարթ, յօնքերու կամարին կրթնած էր, որուն ներքեւ կը շողային խոշոր մութ աչքեր, մետաղական փայլով, ակնակապիճին մէջ մխրճուած խորապէս։ Արծուի կտուցի նմանող իր քիթը կը ներսակորէր դէպ ի քարակուսի թուշը, վերի թուշին պէս ածիլուած, որ բարակ եւ ուղիղ էր։ Իր լերկ և նիհար այտերը շատ ցայտուն խնձորակներ ունէին, ինչպէս նաեւ իր մերկ վիզին ու արմուկներուն վրայ կ'երեւային հաստ երակներ ու զօրաւոր մկաններ։

Այդ առեղծուածային մենակեացը ինչ կ'ընէր այդ վայրի ու աւերուն կղզիին վրայ, ամայի ծովու մը մէջտեղ։

Կը սպասէր ան։ Երկար տեւեց իր սպասումը։ Արեգակը, տժգոյն արեգակ մը, անշարժ հեղուկի [illegible] ետեւ կը մխրճէր. ճնշող օդ մը կար, որ փոթորիկներու նախակարապետն է։

(Շարունակելի)